

Hæc S. D. qui art. 4. in fine corp. docet, in nova lege, quid vel quantum sit offerendum, definit per determinationem Ecclesiæ; ex qua homines obligantur, ut primitus solvant secundum consuetudinem patriæ, & indigenam ministrorum Ecclesiæ.

XVII. *Quid sentis de oblationibus, quæ sunt in Ecclesiæ Religiosorum, non habentibus jura parochiatæ? Potestne Parochus loci aliquid prætendere de illis?*

Dico: Nec locorum Ordinarii, nec Parochi possunt Religiosi prædicare in istis oblationibus. Ita enim habeunt in e. i. de Stat. Mon. & cap. Numinis iniqua, de Excess. Prel. Debent tamen cavere Regulares, ne in Ecclesiæ elemosynas a fidelibus extorquent.

Sed quid tenet de obligationibus, quæ sunt dum Parochianus aliquis, qui sepiulcrum apud Regulares elegit, sepiulcrum?

Dico: De jure communi debetur Parochio portio canonica, seu a Canonibus statuta ex iis, quæ Ecclesiæ Regulari occasione talis funeralis obvenient.

Ratio: Ut, qui Sacramenta administrando cum vivente habuit onus, à defuncto habeat emolumenatum.

In quo consistit illa portio?

Dico: De jure communi hæc portio interdum est dimidia, interdum tercia, vel quarta pars, juxta consuetudinem cuiusvis loci, non tantum de obligationibus, candelis, panno-tumba, sed etiam de legato tali Ecclesiæ, facto pro animæ salute. *Exceptis iis, quæ legitur sunt pro fabrio Ecclesiæ, pro ornamenti, luminaribus, Anniversario, septimo, vigesimo, trigesimo, &c. vel etiam ad perpetuum cultum diuinum.*

Dixi de jure communi. Nam de facto virtute specialium privilegiorum, & juxta multorum locorum consuetudinem Regulares nullam Parochio dant portiunculam canonicanam; vel nonnisi de funeralibus propriæ dicuntur, & ipsi nominis persolvenda, & quidem singulis annis a omnibus fructibus; in quibus differunt a Primitivis, quæ tantum de primis fructibus novarium agrorum, & animalium, dantur in signum gratitudinis erga Deum: Uti, & ab oblationibus, quæ dantur ex devotione sine determinatione temporis, qualitatibus, vel quantitatibus.

Præceptum de solutione Decimam (ut explicat S. D. art. 1. in c.) in Veteri Lege partim erat morale, inditus naturali ratione, partim autem erat judicialis, ex divina institutione robur habens. Quod enim ei, qui divino cultu ministrabant, ad salutem populi totius, populus necessaria viuis ministraret, ratio naturalis dicta; sicut, & his, qui communii utilitas invigilant, scilicet Principibus, & militibus, & hujusmodi. Unde Apostolus 1. Cor. 9. Quis militat suis stipendiis unquam? Aut quis plantat vineam, & de fructibus eius non edit? Sed determinatio certe partis exhibenda non est de jure naturali, sed ex institutione divina. *Unde* quantum ad determinationem decima partis erat judicialis. Et quidem ceremonialia Veteris Legis præcepta illicitum est observare tempore Legis Novæ: judicialia vero, eti non obligent tempore gratiae, tamen possunt observari absque peccato; & ad eorum observantium aliqui obligantur, si staurantur auctoritate eorum, quorum est condere Legem. Sicut præceptum judicialis Veteris Legis est Exod. 12. *Quod, qui furatus fuit ovem, reddat quatuor oves.* Quod si ab aliquo Rege statuatur, tenentur subditis observare. Ita etiam determinatione decima partis iustitia est auctoritate Ecclesiæ, eti a Sede Apostolica facta." Hæc S. Thom.

cum ministri Novi Testamenti majoris dignitatis sint quam Veteris. Hæc S. D. quibusdam omisit.

Tenentur homo dare decimas de omnibus rebus?

Affirmo cum S. Tb. art. 2. Ratio: Radix solutionis decimam est debitum, quo seminavitibus spiritualiter debentur pro sustentatione carnalia, ut patet 1. Corint. 9. Sed ab carnalibus continentur omnia, que homo possidet. Ergo,

N. tamen, hanc S. Tb. doctrinam intelligi solam de jure communi, si enim spectet consuetudo locorum (cui, dum legitimè est præscripta, standum esse Jura volunt) solatio decima personalis vix est in usu, immo nec praedictis in pluribus locis solvunt nisi de rebus majoribus. Sicut autem decima prediale, sola solvantur ex fructibus prediorum, sive agrorum, fundorum, bonorum immobilium, vinearum, horitorum, silvarum, piscinarum, molendinorum, ædium locatione. Personales sunt, que penduntur ex lucro proprii personalis industrie, p. a. ex negatione, artificio, venatione, militia, artium professione, aliove simili exercitio. Aliæ sunt mistæ ex utriusque; que nimis proveniunt partim ex industria, & labore, partim ex prediis; ut sunt fecus, & puli animalium, eorumque fructus; ut lac, caseus, butyrum, &c.

XIX. *Quæ ratione in quibusdam locis Decimas spectant ad Laicos.*

Dico cum S. Thom. art. 3. in c. Circa Decimas duo sunt consideranda, scilicet ipsum ius accipendi decimas, & ipsæ res, que nomine decima dantur. Ius est spirituale; consequitur enim illud debitum, quo minister altaris debentur sumptus de ministerio, & quo seminantis spiritualia, debentur temporalia, quod ad soles Clericos pertinet, habentes curam animalium. Ergo illis solis competit habere hoc ius. Res autem, que nomine decimam dantur, corporales sunt; unde possunt in usum quoniamlibet cedere, & sic possunt etiam ad Laicos pervenire.

Sed quæ titulo Laici res decimales capiunt, si non habent ius?

Dico: Titulo venditionis, vel donationis, permutations, elocationis, privilegii, concessions Papæ, qui Principibus secularibus de Ecclesiæ benem meritis subinde decimas concessit in feudum perpetuum. *Ex quo nonnulli inferre.* Ergo ruit data distincio S. Thom. inter ius, & rem. Nam duplex est ius accipendi decimas: *Unum primarium, fundatum in spirituali ministerio fidelibus debito;* solis Ecclesiæ ministeri compete potens. *Alterum secundarium, fundatum in iuribus allegatis;* & hoc Laicos competere potest.

Tenentur etiam ipsi Clerici dare Decimas?

XX. Dico cum S. Thom. art. 4. in c. dicentes. Idem non potest esse causa danti, & recipiendi. Contingit autem ex diversis causis, & respectu diversorum, eundem esse dantem, & recipiensem, sicut agentem, & patientem. Clerici autem (in quantum sunt ministri altaris) spiritualia populo seminantibus, decime à fidelibus debentur. Unde tales Clerici in quantum Clerici sunt, id est, in quantum habent Ecclesiasticas possessiones, decimas solvere non tenentur. Ex alia vero causa, scilicet proprie hoc, quod possident proprio iure, vel ex successione parentum, vel empione, vel quocumque hujusmodi modo; sunt ad decimas obligati: Hæc S. Doctor.

XXI. *Tenentur Religiosi dare Decimas?*

Dico 1. cum S. Tb. ad 2. dicente: "Religiosi, qui sunt Clerici, & habent curam animalium, spiritualia populo dispensantes; non tenentur decimas dare, sed possunt eas recipere. De aliis vero Religiosis etiam sint Clerici, qui non dispensant populo spiritualia, est alia ratio. Ipsi enim tenentur de Jure communi decimas dare, habent tamen aliquam immunitatem secundum diversas concessiones eis à Sede Apostolica factas." Hæc S. Thom.

Ma-

Manet ergo de facto in vigore privilegium, ab Adriano IV. & Alessandro III. concessum omnibus Religiosis in communi viventibus in cap. ex parte; ut de novilibus suis, que propriis manibus, vel sumptibus excolunt, & de nutrimentis animalium suorum & horis suis decimas non persolvant.

Dico 2. Omnes cuiuscumque sint Ordinis, Religionis, Status ac Dignitatis, etiam Episcopalis (nisi eximiantur privilegio, papali dispensatione, vel consuetudine) tenentur dare decimas ex debito reali, id est, ordo ex eo decimas obligata, antequam ad alterius possessionem veniret. Ita videat colligi ex citatis S. Tb.

Ratio Fæca Diæcesium divisione in Parochias, Parochianorum prædia, intra quamvis Parochiam sita fuerint subiecta obligatione decima pars fructuum, præstandas parochiali Ecclesiæ: Sed res transit cum suu onere.

XIII. *Ex qua virtute debentur decimas easque defraudans cujus speciei peccato peccat?*

Dico: Debentur non solum ex virtute Religionis, sed & Justitiae, adeoque defraudentur eas tenetor Ecclesiæ restituere stricto jure. *Pater ex dictis. Defraudentibus eriam meritio adnumeratur ille, qui studiose assignat partem detrectorem: Unde tenetur bona fide procedere, & partes assignare prout se offuerint. Nec potest deducere expensas factas in cultura agri, nec seminis estimationem, nec tributa, aut similia.*

In solvendis Decimis per jure scripto magis spectandæ est legitima loci consuetudo, ex qua etiam colliguntur debet, an fideles suis sumptibus tenentur decimas deferre in horrea Clericorum, vel non. Plura de his vide apud Canonistas.

Votum, & Juramentum. De his postea specta- liter.

XIII. *Ajuratio divini nominis;* de qua S. Tb. q. 9. fit, cum ad aliquid faciendum, vel omitendum, aliquem obtentam per reverentiam aliquis rei sacra, vel etiam per Deum ipsum, ut patet ex S. Tb. art. 1. Est duplex: *Una imperativa, qua Superior potest ubi erga solos subditos præcipiendo vel timorem incutendo, ut si adjure subditum per Deum vivum, per Dei misericordiam, per quinque Vulnera Christi. Ex hac ratione impetrat differt ab Oratione: à juramento vero differt, quia per illud obligatur solum ipse jurans. Altera est deprecativa, qua precumari, vel rogamus non solum subditos, sed & Superiores, immo & Deum, quem adjuramus per Filium, per aliquid sacram, sicut Ecclesia orat per mysterium Incarnationis, & orationem claudit dicendo: Per Christum Dominum nostrum, &c.*

Nota. quod adjuratione alter utatur ad Deum, alter ad hominem. Nam, ut at S. Tb. art. 1. ad 3. adjurando hominem, ejus voluntatem per reverentiam rei sacra immutare intendimus, quod non intendimus circa Deum, cuius voluntas est immutabilis; sed quod à Deo per aeternam ius voluntatem aliquid obtineamus, non est ex meritis nostris, sed ex ejus bonitate.

Licitum adjurare demones?

Dico 1. cum S. Tb. art. 2. in c. licet eos per virutem divini nominis adjurare, ad illos tamquam inimicos (in nobis spiritualiter, vel corporaliter noceant) repellendos per potestatem a Christo Luce 10. datam: *Ecce dedit vobis potestatem calcinandi super serpentes, & super omnem virtutem inimicorum, & nihil nobis nocebit.* Non tamen licet est eos adjurare ad aliquid ab eis addicendum, vel per eos obtinendum, v. g. pluviam, vel grandines, quia hoc pertinet ad societatem habendam cum ipsis; nisi forte ex speciali instinctu, vel revelatione divina aliqui Sancti ad aliquos effectus, demonum operatione utantur. Sicut legitur de B. Jacobo, quod per demones fecit, Hermogenem ad se adduct, ait S. D.

Dico 2. Licitum est, à demono hominem obidente petere ea, quæ spectant ad obsessi utilitatem, & eis à Sede Apostolica factas." Hæc S. Thom.

demonis expulsionem, v. g. quomodo vocetur, cur ingressus sit, quantum Legionem habeat secum. Hinc Exorcista à curiosis questionibus desistant, v. g. ubi sit anima hujus, vel illius defuncti? Quid senserit Aristot. de Anima immortalitate? Ut loquatur diversi linguis, vel determinat Latine; in quibus membra a mortali excusari quis potest. Licet tamen demoni egressu mandare, ut der signum egressus, v. g. extinguendo lumen, frangendo vitrum, pulsando campanam, &c. sed sine damno, & irreverenter reuestra.

Potest sola creatura intellectualis adjurari?

Affirmo. Ratio: Quia sola illa potest intelligere divinam, & ad aliquid agendum eorum reverentia impelli. Ergo.

Ex quo sequitur, quod, dum adjuratur res inanimata, ut exorcizant aqua, nubes, grandines, locustæ, domus, &c. adjuratio dirigitur ad creaturam intellectualem; illis rebus præsidentem ad creaturam Exorcista precipit demoni, ut per tempestates non nocet, sed procul abscedat.

Quid dicit ad factum S. Brictii, qui pro sua innocentia adjuravit infans 30. diem, ut ediceret, an ipse sit pater ejus, ut quidam sparserat. Cui infans Non pater meus es tu.

Dico: Hæc adjuratio fuit tacita oratio, qua Deus rogabatur, ut vocem daret infanti.

Assumptio divini nominis in laudem (de qua quest. 91.) quæ fit per psalmos, hymnos, canticas, horas Canonicas, festivitates. De quibus specialiter in sequenti augeatur.

EXAMEN III.

De Voto.

De quo S. D. agit Quest. 88. per 12. art.

QUÆRER. I. Quid ac quotpletus est votum, & quæ requisita ad ejus obligationem s.

XXIV. Resp. 1. Votum est promissio deliberata Deo facta de metiori bono, & possibili. Ex quo sequitur, quod debet esse de re licita, & Deo grata. Tota hæc definitio patet ex explicata definitione Promissionis supra Tract. 8. Exam. 4. num. 53.

Explicantur tamen ulterius. Dicitur 1. Promissio: Quia ad votum, licet requiratur, non tamen sufficit propositum aliquid faciendi in laudem Dei, quod bene Not. propter homines simplices propositum, & votum sapientem eodem sumentes. Unde qui non implet propositum, etiam firmiter, & efficaciter conceptum, non peccat; quia nulla obligatione se obrinxit. Votum ergo debet esse promissio formalis, & expressa, saltem mente. Potest tamen interdum esse implicita, ut si aliquo actu explicito volito sit, & sciatur annexum votum, v. g. castitatis Ordinissacris.

Dicitur 3. deliberata; de quo in Respons. tertia.

Dicitur 3. de facta. Quia votum est actus Latina, seu Religiosis soli Deo debitum, adeoque ipsi soli fit principaliter; Sancti vero fit minus principaliter, seu ut mediatoribus non inter, & Deum, sed cito ei adificamus tempora, & altaria. Prælati non fit votum, sed promissio, quæ est materia voti, in quantum homo votet se impleturum quod Prælati promisisti: ut poterit art. 3. ad 3.

Dicitur 4. de Meliori bono. Pro quo

Not. dupliciter aliquid posse dici melius, vel maius bonum est. Primo comparativè ad aliud bonum; ut melius, & majus bonum est, omnia possessa propter Deum relinquere, quæ ex bonis retentis elemosynam facere. Secundo comparativè ad suum oppositum, ut melius est dare elemosynam, quam non dare; majus bonum est servare casitum, quam inire congiarium. Ad votum sufficit, si sit de meliori bono in secundo sensu.

Y

CA

Tract. X. Exam. III.

CASUS PRIMUS.

Anna ob Virginis devotionem, cui dies Sabbati est dedicatus, emitit votum non nendi tali diez avaritiae, verò cupiditate affecta promissis non stetit, immo à Confessario instantiter petiti, ut hocce votum in aliud pli opus sibi commutet.

Queritur an in fractione voti peccaverit, & an à Confessario posit permutterat?

Tota difficultas hujus casus consistit in hoc an de rebus indifferentibus possit esse votum?

Ratio dubitandi est. Quia multa sunt indifferentia, de quibus potest votum emitti, v. g. indifferentes est, non ingredi talem domum, vel non conversari cum tali homine, & tamen de his finem nonnumquam salutaria vota, ut homo se à peccandi occasionibus liberetur.

Secundo. Quia ea, que sunt indifferentia, statim ac voventur, ad religionis materiam pertinent, & id est ratione voti de impertinentibus ad pertinentia transmigrant.

Tercio. Quia votum ac juramentum de eisdem sunt: Et tamen si quis juret rem indifferentem, quam postea non efficiat, est perjurus ratione mendaci, ut si à latronibus occupatus juret eisdem donare decem aureos, quos postea liber factus nolit donare, non excusat à perjurio; quia etsi donatio illa sit ex se indifferentes, nihilominus tamen ut subest juramento, adeo veritas rationem induit, ut si id non præstes, mendaciam juraveris.

Accedit, quod in caso proposito Anna voxit non nere ob Virginis devotionem: jam autem opus sumit bonitatem à fine, & id est licet nere, vel non nere sit opus per se sumptum indifferentes, relatum tamen in Virginis devotionem, qui est finis optimus, redditur eiusdem ordinis, & bonitatis.

Dificultas ergo presens ita resolvenda est, ut de rebus indifferentibus, quatenus indifferentia sunt, nisi per aliquam circumstantiam superadditam, transferantur ad ordinem bonorum, seu expedientium ad bonum, nullum sit obligatorium votum; & adeoque votum Annae de non nendo in sabbato ob devotionem Virginis, nec esse votum, nec ipsam obligare, & non modò à Confessario, sed ab eademmet annulari potest.

Pro cujus veritatis dilucidatione notandum est, in difference dupliciter assimi posse ad materiam voti, uno modo sub sua indifferentia, id est, quatenus ex se nec bona, nec mala moraliter sunt, immo virtus, & perperam fieri possunt, ut comedere, bibere, dormire, sedere, loqui, filiam dotare, domum ingredi, laborare, & quae ratione operis possunt recte ratione esse consona, & dissona. Alio modo, ut translatas de indifferentiis ordine ad ordinem bonorum per oppositionem aliquius recte circumstantie, ut de Colonia ad visitanda corpora trium Regum, non ingredi talem domum, ut evitetur Dei offensa, non labore tali die ad celebrandum festum S. Sebastiani, & cetera talia, quae licet simpliciter, & per se sumpta non includant ex objecto bonitatem, aut malitiam, ratione tamen annexa circumstantie, bona, vel mala sunt.

De indifferentibus primo modo, si votum emitatur, nullus est roboris nec valoris. *Quia* cum votum ad gloriam, & honorem Dei fieri debet, non solù de illa re, que vel nihil est accepta, vel ad laudem & honorum Dei nihil conductit. Res autem indifferentes, quoquā in sua indifferentia persistunt, non sunt aliquius momenti, nec quidquam cum divino honore habent.

Præterea. Promittere Deo haec indifferentia est statim, & provenit enim ex stulta de Deo imaginacione, quasi Deus placeant ea opera, quæ non sunt moraliter bona, quæque vana, & frustratoria sunt utrum in nullum finem recte ratione consentaneum ordinata, immo votum de non pectendo caput in Sabba-

to, vel non comedendo animalium capita in reverentiam S. Joannis Baptiste, & cetera huiusmodi, etiam si pro honore Sanctorum fiant, habent magis similitudinem superstitionis, quam devotionis, quia offeruntur Deo haec vanæ, & inutilæ, tamquam illi grana, & delectabiliæ; & id est qui sciens talia vota dispiere Deo, vellet nihilominus ea emittere, peccatum blasphemie committeret; ut potè quod sciens, & volens tribuit Deo, quod Deo non convenit, vanis scilicet, & inutilibus tam suo honori, quam nostra salutis ipsam delefari, ut ait Cajetan. in Summa, *vbo Votum, cap. de Voto materiali.*

De indifferentibus vere circumstantiatis & translatis ad ordinem bonorum, hoc est, quæ non ut in-

differentia sunt, sed ut relata ad finem bonum, & ad anima utilitatem, si votum emitatur, validum est, & Deo gratum. Ex gr. ir. Coloniam est opus de se indifferentes, & si quis voventur absolute ire Coloniæ, nullo voti vinculo astrinxitur; sed si addatur adire Coloniam ad visitanda Corpora trium Regum, vel S. Ursula, tum valet. Et similiter ingredi domum talis viri est actus indifferentes, & materia incepit a voti, sed si meum ire ad illam domum est mihi peccati ansa, propter frequentem abusum ludii, vel occursum iniquiæ mulieris, aut ob aliquid aliud offensum Dei, tunc non ingredi domum illam, relationem ad aternam salutem condescendentem iuxta illud Christi: *Si manus tua scandalizat te, absconde eam, & projice ab te.* Quo fit, si si quispiam ad effugientiam peccandi occasionem, & ob animæ saepe salutem vovent non illæ ire, votum valeat, ita tamen, ut cetera illa superaddita circumstantia, quæ transferret illud opus indifferentes ad ordinem boni, cesseret protinus obligatio voti. Ut enim non ire ad illam domum era materia voti, quia relata erat ad evitandum scandalum & occasionem peccati: sic fundamentum dicitur circumstantia, & relationis cessante, nempe, muliere, aut ludo, cessat ibi bonitas, & mutatur opus illud de expediente, & utili in indifferentes, & vanum, quæ non est materia voti, ac per consequens aliqua dispensatione potest ire ad domum illam in tali casu ut dicitur explicat Cajet. 2. 2. q. 88. art. 2.

Cum igitur nere, & filare in sabbato sit opus indifferentes, quia nec bonus, nec malum importat, propter eam Anna voventur non nere in Sabbatho nihil vovit, immo promisit Deo id, quod displiceret Deo; quia nequaquam illi placit stulta promissio, qualis est indifferentium. Et quavis id fecerit in honorem B. Virginis, & adjunxerit ad non nere in Sabbatho ob reverentiam gloriose Matris, adhuc votum non obligat, quia adhuc non nere retinet suam indifferentiam, nec per talen circumstantiam educit ad bonum moris, cum negatio non nendi ob reverentiam B. Virginis nullum bonum morale importet: eo quod nullum affirmatione habet annexum, quæ sit materia reverentiae B. Virginis: ordinare sicutem talen negotiationem in reverentiam B. Virginis, est, immo utile ordinare, sicut etiam inutilis est honor, & reverentias eius filare; oppositorum namque eadem est ratio, nihilique magis attinet ad reverentiam Virginis vovere filare, quam vovere, non filare: secus autem esset, si vovertur non nere in die Sabbathi, ut aliquoties Rosarium B. Virginis recitaret, aut vovertur non facere opera servilia in die Sabbathi, ut expeditus cultui divino illo die inserviret, sicut in die festo: tunc enim votum est validum, quia iam non sunt opera indifferentia, sed moraliter bona, S. Anton. 2. part. tit. 1. cap. 1. §. 1.

Sed quavis tale votum Anna sit irritum, quia tamen ipsa putabat esse validum, & nihilominus illud ex avaritia friget, peccatum commisi lethale, eo quod contra conscientiam egit & tanto affectu est avaritiae intenta, ut quamvis tale votum obligasset, illud freget: operans enim contra conscientiam dictantem aliqui esse mortale, quamvis vere illud non sit, cat-

De Voto.

cat mortaliter. Cajet. in lib. 17. Resp. 9. 13. Ratio est, quia licet id non fiat contra ullam legem justam particularem, fit tamen contra legem aeternam generali, quia Deus supremus Legislator prohibet, ne quis agat contra id, quod credit non esse agendum, immo neque id de quo dubitat, an licet agere. *Jurta c. Omnes, 28. quest. 1. & D. Thom. 1. 2. quest. 19. art. 3.* Quare Confessarius debet Anna declarare suum votum esse vanum, & nullius obligationis, ut deinceps ex errore conscientia non peccet.

Ad oppositum facultatis est responsio. Ad primum conceditur de indifferentibus, ut relatis ad finem bonum, posse esse votum, non autem de indifferentibus in sua indifferencia permanebut.

Ad secundum negatur, indifferentia, eo solum quod voventur, pertinere ad materiam religionis; immo potius ut indifferentia tantum abest ut sint materia voti, & ut magis sint materia superstitionis: eo quod attributum Duo gaudere, & delectari his, quæ nec ad honorem suum, nec ad salutem animæ nostræ quidquam faciunt.

Ad tertium negatur juramentum promissorium de re indifferentiis non magis obligare, quæ votum de eadem re; quoniam taliem juramentum nihil est aliud, quam promissio, & voti confirmatio. Et ideo si votum in re indifferentiis factum non obligat, neque etiam juramentum de eadem non obligabit. Ex 9. juravit quispiam se numquam amplius cum Antonio locutum, vel nunquam amplius transitere per talen vicum, ubi forte ad lapidem offendere pedem, vel juravit quid simile, nihil ad salutem animæ conferseret, pecavisse quidem, cum sic vanè juravit, sed tale juramentum nequaquam astringit; immo absque dispensatione facere contra ipsum: & quando vanum fuisse creditur, ut revera fuit, nullum est peccatum quia materia vanæ non est juramenti subjectum, ac prouide neque obligations capax. Nam veluti homini si promitteret non amplius ingredi in domum suam, vel non loqui cum illo, nihil sui faceret promissio, ut quæ patrum sibi conduceret, ita nre Deus. Unde Eccles. 5. utramque promissio dicitur Deo displace scilicet, in fiduciâ, & stulta.

Neque propter eas, quod tales juramentum non admiperetur, datur quid juris falso quia juramenti malitia, & falsitas supponit juramenti valorem: jam autem de vana re, & indifferenti ut sic non est validum juramentum. Ubi verò dubium esset, an res jurata sit aliquo modo utilis, & fructuosa, vel non, consulendus est sic iurare, ut dispensationem juramenti procurares, cum in his securior pars semper sit eligenda.

Neque simile judicium faciendum est de juramento extorto, quando cadit super materiam, quæ est aliquius momenti. Si enim iurasti latroni dare decentia, teneris juramentum adimplere; eo quod exolvevere pecuniam promissum est, & commoda, atque adeo ut sic est ex natura sua juramenti materia, ac propter ea, sive sit talis juramentum à te ipso voluntarie factum, sive à latronibus extortum, propter reverentiam divini nominis est adimplendum. Cajet. 2. 2. q. 79. art. 3. S. Anton. 2. part. tit. 16. cap. 16.

Ad ultimum Resp. quid illa circumstantia ob Virginis Deiparae devotionem, sive reverentiam, non facit, ut non filare, aut nere sit opus bonum; quia illa negotio filiationis erit ut sic, nullum morale bonum habet nec aliquid quod in honore Virginis redundet ut supra dictum.

Resp. 2. Votum dividitur 1. in absolutum, seu cui nulla appetitur conditio, v. g. Vovo elemosynam, vovo ingressum Religionis; & in conditionatum, seu cui conditio adiicitur, v. g. Vovo me datum elemosynam, cum convaluerem ex hac infirmitate. Et hoc juxta communem sententiam obligat conditione impleta. Si quis sua culpa impedit, ne conditio impleatur, manet obligatus voto, ut solvat.

Diciditur 2. in reale, & personale, & mistum ex utroque. Votum reale est, quod concerneat rem familiarem, seu bona voventur, ut si quis vovit ex suis bonis extruire altare, elemosynam dare, &c. & hoc votum si à vovente non sit implatum, tenetur haeres sub mortali implere, & ad id potest compelli per haereditatis privationem. Votum personale est, quod solum concerneat personam voventem, & per eam tantum impleri potest, & non per alium, ut jejuniū votum, continencia, &c. Et hoc non obligat haereditem, nisi sponte ad id obliget. Mistum concerneat bona, & personam simul: v. g. vovit quis peregrinari ad talen locum sacrum, & offere decem pondō cera, hoc obligat haereditem sub ea ratione sub qua reale est, v. g. ad obligationem cerar, non verò ad peregrinationem, immo ut reale etiam potest impleri per alium, ut si alius pro me det elemosynam quam ego vovi, tunc enim censeatur si mihi dedisse pecuniam, & ego per eum elemosynam.

Opono contra illud de voto pure personali. Est Regula Juris: Quod quis per alium facit, per seipsum fecisse censor. Ergo potest illud per alium impetrare.

Ad hoc Resp. illam Regulam non intelligi de in quibus quis ad se specialiter mortificandum (uti in votis personali) obligat ad proprium factum, & personam industria. Unde etiam non teneat per alium implere, nisi, & id intenderit. Quia actus non operantur ultra intentionem agentis.

XXV. Quid si vovent in voti personali non intendenter propriam mortificationem; sed magis alterius utilitatem, v. g. jejunare, vel Missam legerem pro animabus in Purgatorio?

Dico: Sententia affirmans, teneri implere per alium, si quem facili habere possit, & non possit per se ipsum, est consultanda ut practice probabili.

Ratio: Quia in eo casu finis voti potest obtineri per alium, & censemur haec fuisse mens voventis.

XXVI. Quid sentis de eo qui fecit votum (militando in propria persona) succurrendi Terra sancta recuperandæ, sed impedire impedimento perpetuum, teneat mittere expensas, quas erat facturus, & sic votum expiere per alium.

Probabilius affirmo. Ita enim decidit Pontifex c. Quod super 8. de voto, & voti redempt.

Ratio: Quia hoc votum annumeratur votis reales vel mistis: Sed hæc sunt explenda per alium, Ergo. Prob. maj. Votum, in quo principaliter consideratur utilitas pte cause, & devotione autem vel laboris personæ se solum habet accessoriæ, est reale, vel missum: Sed sic est de isto voto, ut patet.

Ergo.

XXVII. Quomodo vota jejunandi, peregrinandi, &c. facta à quibusdam Communitatibus, Oppidis, &c. obligant Successores?

Dico: teneri ex pacto saltem tacito, statuto vel consuetudine, vīm legis habente: præseriat cum adiut expresso vel tacita approbatio Ordinarii, seu Episcopi loci.

XXVIII. Diciditur 3. Votum in simplex, & sombre. Simplex est, quod emittitur privatim, remotis arbitris, & testibus, ac sine omni extrinseca solemnitate: vel, si qui adit, nemo tamen illam obligationem nomine Ecclesie recipit. Solemne est, quod fit in facie Ecclesie, cum omni solemnitate, in manu Superioris loco Dei illud recipiens. Votum solemnem iterum alius est monachale, quod ministrum in approbata Religione post Novitatum emittitur. Alterum Clericale, quo ligantur Clerici ex vi Ordinis sacri: de hac divisione plura vide Tr. ultim. Exam. 6. Q. 2. num. 66. & 67.

Quarto diciditur Votum simplex in temporale, v. gr. casitatis, & perpetuum.

Quinto dividitur in penale, & non penale, v. g. Vovo disciplinam mihi dare, seu cilicium portare, Yy 2

si talen domum suspectam iterum intravero, est votum penale.
XXIX. Resp. 3. Ad voti obligationem tria requiruntur, ut patet ex S. Tom. hic art. 1. in c. *nimirum* deliberatio, propositum voluntatis, & promissio. Deliberatio *triplex* in praesenti distinguuntur, nimirum semiplena, plena, plenissima. *Prima* est, que ob valde imperfectam advertentiam ad objectum, quodammodo praevenit usum, seu iudicium rationis, saltem perfectum: & ideo actus ex eis procedentes non sunt perfecte humani, virtuosi, vel virtutiosi, vel ad summum venialiter culpabiles, ut sunt actus secundo primi, ad differentiam motus primo primi: de quo supra Tract. 4. Exam. 2. n. 46. &c. 47.

Deliberatio plena est, dum ratio deliberat circa objectum, intenditque operari sciens, & prudens, iudicio per passiones mulatendis turbato, sufficit ad rationem meriti, & demeriti, immo ad omnem contractum humanum, ad Baptismum, ad Matrimonium licet non ponderantur, nec attendunt omnes circumstantiae possibles circa objectum vel eventum. *Plenissima* tandem, seu perfectissima deliberatio est, dum maturo consilio conseruatur media in ordine ad finem, & attenduntur omnes circumstantiae rei deliberatae.

Certum ergo est *primo*, quod ad votum non requiriatur deliberatio plenissima, ut patet in multis Religiosis, qui non scieruntur de omnibus circumstantiis Religiosi status, & ianam tenentur votis. *Secondo* probabilitas est, non sufficere semiplenam, sed require plenam deliberationem, seu talem, que sufficit ad peccatum mortale. Nam deliberatio, que sufficit ad nos obligandos Diabolo per peccatum mortale, sufficit ad nos obligandos Deo per votum. Sed ad primum requiriatur deliberatio plena, & non sufficit semiplena, ut probatum est supra. Ergo.

De secundo requisito, quod est propositum voluntatis, & de tertio, quod est promissio, in qua perficitur ratio voti, patet ex dictis in explicatione Resp. 1.

Not. Ad votum *simplex*, non requiri pronuntiationem oris, nec aliorum testificationem, sed posse fieri sola mente, ut patet ex S. Th. hic art. 1. in c. & dictum fuit supra.

Quæbro II. Vota ex ignorantia, errore, vi, seu metu facta, suntne valida, seu obligantia?

XXX. Ante R. revideantur quæ dicta sunt supra Tract. 3. Exam. 1. n. 9. & 10. de Voluntario, & causis involuntarii, ut sunt vis, metus, ignorancia, &c. votum enim debet esse voluntarium.

Resp. 1. Votum factum ex meo levi, aut etiam gravi, justè incusso, tenet.

Ratio primæ parti: quia metus levus debet despici, & ex eo agens adhuc agit voluntariæ, & libet.

Seconda pars declaratur in casu, quo quis mortis reus, ut mortem evadat, jubatur a Principe facere votum Religiosi, hic metus est gravis, cum sit violentia mortis, & est justè immo misericorditer incusus ad extorquendum votum salvare, in quod mors violentia commutatur. Hoc votum tenet. Cujus

Ratio est, Quia hic metus non tam provenit ab extrinseco quam ab intrinseco, nimirum à delicto propria voluntate commiso. Item qui proponit votum, non tam infert metum, quam auferit, dum para viam ad malum vitandum per votum. Nec tollit libertatem, nec invalidat Matrimonium, si cum eo contraheretur, ut dicetur suo loco.

Resp. 2. Vota etiam solemnia, facta ex gravi metu à causa libera in justè incusso directè ad ea extorquenda, licet jure naturæ non sint irrita, bene tamen jure positivo; potestque reclamari contra illa.

Constat ex dictis Tract. 3. Exam. 1. n. 16. R. 2. Ubique etiam, n. 17. explicatum est, quid in casu coacte Professionis Professus possit reclamare.

Resp. 3. Vota facta ex ignorantia, dolo, aut er-

tore circa substantiam voti, vel circa conditions, & circumstantias rei votive, adeò graves, ut moraliter existimetur pertinere, & redundare in substantiam rei votive, non obligant, seu sunt nulla: ut si quis voveat, sed per ignoriam existimetur se ad nihil teneri, seu obligationem non esse votum intrinsecum. Vel si Rusticus voveat peregrinationem in Jerusalem, putans distare solum 6. vel 7. leuis, in quo casu ignoratur gravissima circumstantia. Vel si quis ex errore putet, quod in monasterio non sint cerebra jejunia, frequens à carnis abstinentia, non multæ austeriorates, quas si scivisset non vovisset, talia vota sunt nulla.

Ratio: Quia consensus erroris est nullus, maxime si sit circa substantiam. Et quavis prædictis graves circumstantiae sint accidentia in ordine ad honestatem rei votive, censentur tamen moraliter pertinere ad substantiam voti, cum vovens non intendat illud objectum nudum promittere. Sed ut suis circumstantiis vestitum. Ergo.

Resp. 4. S. Antonius, Silvester, & alii tradunt hanc generalem Regulam, quod *nimirum* votum non obligatur in eo eventu (puta, graves circumstantiae mutatae) quem excepisset, si tempore emissionis voti de eo cogitat.

Ratio: Tum quia virtualiter censetur noluisse se obligare pro tali casu. Tum quia, ut loquuntur Canonistæ in generali promissione non venient ea, que quis verisimiliter in specie non promisit si prævidisset; nisi sit circumstantia valde modica, vel mere accidentalis, & solam impulsiva. De qua statim.

Resp. 5. Si ignorancia, & error sint tantum circa quadam accidentia, que non sunt magna considerationis, nec notabiliter exceedunt assumptionem votantis, sive sunt validia.

Ratio: Tum quia ignorantia circa haec minuta relinquunt voluntarium simpliciter. Tum etiam, quia *parum pro nibilo reputatur*. Tum tandem, quia, si ignorancia circa extrinseca, & accidentalia invalidaret vota, sequeretur multorum Religiosorum Professiones esse nullas, cum vix illum votum emitatur, in quo prævidenter aut prævideri possint omnes difficultates futurae in ejus observatione.

C A S U S S E C U N D U S.

Jannæ Iudo alearum deditus, cum maxima bonorum jactura, votum tandem subita passione motus, fecit, ut non ludendo tota vita sua tempore alei: idque ruri commonorans per multos annos observavit. Nunc tandem in urbem veniens, & nobilium societatis coactus non potest a tali Iudo se abservare. Et cum publicatim sicut jubileum, cum facultate dispensandi, & commutandi quacumque vota, excepto castitatis, & Religionis, instat apud Confessarium ut in tali voto cum ipsu dispenset, illudque in aliud opus mutet.

Quæritur 1. an illa subita passio excusset ab obligatione voti?

2. An vigore dicti jubilai possit cum eo dispense?

Resp. Ad 1. *Negative*. Quia licet subita passio, quando est tam vehemens, ut rationem absorbeat, & iudicio hominem privet, excusat ab obligatione voti, & ab aliis operibus tam meriti, quam peccati, attamen passio quavis subita, & instantanea, si iudicium non tollat, non excusat ab obligatione voti, ut docent omnes Theologoi in 4. sent. dist. 38. Tum quia iste sic repente, & ex passione vovens cognoscit id, quod facit; ad obligationem autem voti ea deliberatio sufficit quia quis intelligit id quod facit. Cofet. 2. 2. q. 88. art. 1.

Tum quia ea deliberatio requiritur ad voyendum, quæ sufficit ad peccandum mortiferè; non enim major ætas, nec plenius iudicium exigunt ad merendum quam ad demerendum. Jam autem si quis ex ira, vel odio aut repentina iracundia hominem occidat, non

ex-

excusatur à peccato mortali, ex quo non adeò erat alienus à se, quia sciret quid faceret, licet statim peniteat, & nollet fecisse, quoniam penitire statim de peccato commissio arguit illud non fuisse perpetratum ex malo habitu, sed arguit, quin sit factum ex electione, quavis passio perturbaverit iudicium rationis, non tamen eam absulti: si ergo ad se obligandum diabolo per delictum mortale sufficit actus, quavis subitus, & per passionem eliciens, cur se ad obligandum Deo per votum non sufficit?

Tum quia si quis ex subita, & repentina amoris passione uxorem diceret presentibus testibus, & Parrocho, verum esset matrimonium, nec excusari posset, eo quod inconsideratè, & non penitus plene omnibus circumstantiis id egisset, cum satis fuerit, quod sciens matrimonium contraxerit: ergo a simili, votum, quavis subita passione emissum, obligat, quia Deus non est remissor, quam homo, in exigendis promisit?

Conformatur, quia si religiosus subita passione contra votum castitatis ageret, nec excusare à fractione voti, illa ergo eadem deliberatio, quæ sufficit ad violandum votum, satis erit ad ipsum etiam confirmandum.

Tum quia ille, qui ex impetu juravit, quod deliberat non iurasset, servare tenetur, si licet est: nam ea quæ in se bona sunt, non indigent longa deliberatione: Votum autem, & juramentum in hoc pari passu currere sunt Jurisperiti, in c. 1. & 2. de Jurejur. Et in c. Sunt qui opes 17. q. 4. illi etiam qui tumultuaris mentis impulsu, quavis non iudicio quieto, opes suas Ecclesiæ contulerunt, ita de levitate, que sic voverunt, reprehendunt, ut tamen sacrilegi habeantur, si eas negant, & votum non adimplent. Et in c. sicut nobis, de Regal. dicitur: Clericus, qui ægriitudine nimis laborans, & quasi de morte securus, & de recuperanda sanitate desperans, votum religionis emisit, & postea revocare volebat, compellitur ad illud observandum, eo quia sancta mentis erat quando vovit. Ut notat ibi Gloss. verbo de Mortu securus. Ex his

Colligunt votum ex iracundia, seu alia passione factum esse validum, si est qui illud fecit, non erat etiam a se alienus. Cofet. 2. 2. q. 88. art. 2. & alii plures.

Neque obstat, quod non sit factum plena deliberatione, qualis ad tam perpetuum vinculum, & ad tam heroicum actum religionis, est ut votum, requiratur ut patet in c. Ex literis, de Divortiis, ubi dicitur alia calore iracundia, vel alla perturbatione animi, non valere, vel esse revocabola.

Resp. Necesse non est, ut vovens omnes facti circumstantias antea perpendat, & consideret, sed sufficit tantum, quod cognoscat id quod facit, & sit sanæ mentis, quavis ex passione perturbata; nec requiratur discursus, & longa temporis mora, sed satis est, quod sit cognitio simplex, & actus voluntatis spontaneus, qui elicere potest a subito, & brevi momento differtque a motibus primo primis, qui magis sunt naturales, quam liberi.

Unde colligunt quoniam tradit Angelicus in sua Summa, verbo *Votum primo*, non esse verum, in qua dicit, quod ad perpendendum, an votum subiunctum obliget, videndum est, utrum sic voventes statim transacto periculo seu angustia, sint male contenti eosque ponenteat vovisse, non erit tunc obligatorium votum. Est enim hæc regula omnino falsa. *Tum* quia ponente facit, non est reddere factum invalidum: *Tum* quia, qui dicit deliberat potest statim post deliberationem tñdere facit: *Tum*, quia esse statim ponentem de peccato, arguit illud non esse factum ex habitu, non tamen arguit, quin sit factum ex electione, licet passione turbante iudicium rationis.

Non negatur tamen haec vota calore iracundia vel perturbatione animi extra insaniam subito facta, posse faciliè per Praelatos dispensari, commutari, quia

esse sic repentina passione facta, est justa causa ad dispensandum, & commutandum. Arg. c. primi & secundi, dicitur. Ubi decernitur ob pusritam, & parum deliberatam mentem, seu propositum vovendi, posse dispensari vel commutari votum.

Pro secunda parte, *votum dispensari possit in votum non iustendi ales?*

Ratio dubitandi inde surgit, quod iudicis iste, cum sit principalius introductus ob lucrum, quam propriæ recreationem, habeatque magis de fortuna, quam de industria, & legi tam civili quam Ecclesiastice sit prohibitus, ut patet, l. 1. ff. de Acta sua, & delect. Et l. Alarum sua, c. de Aleatoribus. Et c. Episcopus 35. dist. Et c. Clerici 2. de Vita, & honestate Clericorum, & idei exerceri a Joanne nequeat absque peccato mortali, aut ventali, non videtur dispensabile: quia per talen dispensationem datur illi occasio liberius pecandi, que non est danda. L. Conveniri, ff. de Peccatis. Cap. Ex parte, de Consultatu.

Præterea, omnis dispensatio fieri debet ad honorem Dei augendum in persona voventis, vel ad utilitatem Ecclesie, que est Christi Corpus, ut docet D. Th. 2. 2. q. 88. art. 12. Neutrū autem horum reperitur in dispensatione huius voti; unde sicut non posse abstinere à fornicatione, non est justa causa ad dispensandum in yoto castitatis; ita neque ad luxuriam propriæ, nec posse ab ales abstineri, erit sufficiens causa ad dispensandum in yoto non iudicandi.

Insuper difficultas, & molestia adimplendi votum, quando non provenit ex natura ipsius rei, sed ex præcepto votantis habuit, non est causa sufficiens ad dispensandum, unde concluditur, quod quando difficultas voti, non est causa sufficiens ad dispensandum in yoto non iudicandi.

His tamen non obstantibus. Resp. quod possint virtute jubilæi commutari hujusmodi vota de non iudicando ales, in majus, vel æquè bonum arbitrio Confessarii habentis ad commutandam vota auctoritatem.

Primo. Quia ad commutandum votum non requiritur de necessitate causæ, que obstat executioni eius, sed sufficit solum; quod id, in quod commutatur, sit melius, nulla alia causa interveniente, ut declarat S. Th. 2. 2. q. 83. art. 12. & Cofet. iiii.

Secundo. Quia ut commissuro unum de duobus peccatis, recte facit ille, qui consulit, ut committat minus, ita in mostro casu, cum Joannes commissurus sit duplex peccatum, unum ob iudicium alearum legi humanæ prohibitum, alterum ob votum, contra quod agit ludendo, recte profectè facit, qui per dispensationem habitat operari, ut sic possit ludere, quod non committat nisi unum peccatum.

Tertio. Quia ex legitimis causis ad votum castitatis commutandum est magna fragilitas, quam vovens in seipso experitur ad observandum votum, & ob quam mortaliter credit, non adimpletur id quod vovit: ita in sacra penitentiaria admitti solet pro causa legitima dispensandi in yoto simplici castitatis, urgeli gravibus stimulis carnis ad fornicanendum, ob quod putat bonus esse liberari istum à fractione voti per sanctum matrimonium, meliusque esse numerus quam uri, testo Paulo, ad Cor. 7. Ergo à pari.

Ad ea quæ in principio ut dubia adducta Resp. ad 1. quod non detur per talen dispensationem occasio liberius peccandi mortaliter, aut venialiter, sed solemniter tollitur occasio committendi duplex peccatum, alterum ludendi, alterum frangendi votum: & sicut illi, qui propensi, & statuto est animo ad committenda duo peccata possimus justè, & ordinare stade, ut non committat nisi unum, ita huius obligato per votum ad non ludendum, potest confessarius habens ad illud auctoritatem, quando videt eum stimulare maximè ad ludendum, commutare in rem alienam prefatum votum, & cum eo dispensare, ut sic ludens ob-

incurrit minus peccatum.

Ad 2. dicitur actum esse bonum in honorem, & obsequium Dei, & in utilitatem ipsius peccatoris, facete per dispensationem voti, quod vovens excusat per duplicitate peccato, & non committat ludendo aleis, nisi unum, quod est ludere ludo prohibito: non autem peccet contra votum; & negatur, quod non sit iusta causa dispensandi in voto castitatis propensione, & urgentis stimulus carnis ad fornicandum, immo pro hac iusta causa hoc solet haberi, quia per talem dispensationem retrahitur ad duplicitate peccato ad unum tantum.

Ad ultimum dicitur, quod causa, quae induxit ad vovendum, sub ea consideratione, & eo respectu absolute non debet inducere ad dispensandum, sed bene sub alio. Ex iudeo difficultas, & pravus habitus qui fuit causa voti, bene potest sub diversa consideratione, hoc est, prout inclinat post votum ad duo peccata, esse iusta causa, ut in tali voto dispenseatur. Sicut multa medicina prospiciunt uno respectu, & non cent, alio, & actus coniugalis, qui est meritorius, reddit locum sacram pollutum, si in eo fiat. *Gloss. in Cap. 1. de Consecrat. Ecclesie lib. 6.*

QUÆRERO III. Quæ sit materia, seu res capax voti?

XXI. Resp. 1. cum S. Th. art. 2. propria voti materia sunt opera consilii, seu qua aiudice non sunt praepcta.

Ratio: Quia illi sunt Deo grata, & absolute voluntaria.

Resp. 2. Vota consilii Evangelici contradicuntur cum eis incompatibilia, ut non ingrediuntur Religionem, nubendi, non mutuandi, &c. sunt nulla, immo peccata mortalia.

Ratio: Quia sunt Deo ingrata, eo quod ponant obiectum spiritu sancto, moventi semper ad meliora. *Ergo.*

Excipitur quadam matrimonium casus, in quo si filius Regis unicus non nuberet, periclitaret bonus commune Regni, utpote quod deveniret in potestatem hereticorum, adeoque tenetur tunc nubere; & in eo casu votum de Matrimonio omnino esset validum.

Resp. 3. Juxta S. Th. art. 2. de re pracepta protest fieri votum.

Ratio patet ex usu eorum, qui castitatem voverint, & tamen alijs tenentur castè vivere, & tunc constitutus duplex obligatio, *nimirum* temperantia, & Religionis, estque circumstantia voti explicanda in confessione, si fiat transgressio.

Resp. 4. Juxta S. Thom. art. 1. Votum de re pracepta spectante jam ad Religionem, v. g. de audiencia Missa in die festo, est validum, & circumstantia Confessario in casu transgressionis explicanda, saltem ut notabiliter aggravantur.

Ratio: De ejusdem virtutis actu potest dari duplex praecipuum, & obligatio, vel novus obligacionis gradus in eadem specie, exprimendus tam in confessione. Unde S. D. citatus ait: „Votorum quoddam pertinet ad Religionem ratione solius promissionis Deo factæ, quæ est essentia voti; quandoque etiam ratione rei promiseæ quæ est voti materia. Et ita est in hoc casu. *Ergo.*“

Oppono: Fur peccat contra praecipuum naturale, & positivum, & tamen non committit duplex peccatum, nec circumstantiam notabiliter aggravantem. *Ergo similiter.*

Disparitas est: Quia in furto praecipuum positivum solum est explicatio praecipi naturalis, nec adit novum gradum in eadem specie. De quo vide Tract. 4. Exam. 2. n. 21. ubi explicatur, an peccata specie vel numero multiplicentur ex praecipi specie vel numero diversis, in nostro autem casu additur novus gradus obligacionis ex novo motivo, non quidem specie diverso, sed numero. Si quis tamen renovaret votum ante validè factum, non induceretur novus gradus obligacionis, sed esset paritas de furto.

Resp. 5. ex S. Thom. ex eodem art. 2. Votum de moraliter mala est nullum, & est in eo duplex peccatum mortale.

Ratio: Quia animus peccandi mortaliter est mortale peccatum, nec minus peccatum est colere Deum peccato, quia est idem, ac asserere, Deo peccatum placere.

Resp. 6. Probabilis est cum S. Anton. Cajet. Torre, &c. dicere quod vovens peccatum, etiam veniale, peccat mortaliter.

Ratio: Licet peccatum veniale in se leve quid sit, fit tamen materia gravis in specie irreligiositas, si offeratur Deo in cultum vel rationem datum ad Resp. 5. Uti, & fit respectu juramenti, quo Deus vocare in testem peccati venialis, v. g. mendacij jocosi. *Ergo.*

Quid sentis de eo, qui vovet rem bonam ob maium finem, v. g. elemosynam ob vanam gloriam, ob prosperum successum habendum in furo, in lite injuncta, vel ob gratiarum actionem pro tali successu in re injusta habito?

Distinguo cum nostro de la Cruz, Si malus finis interest objectum promissum, quod, si dum intenditur principaliter, votum, est nullum, & peccatum, si vel malus finis solum sit motivum vovendi extrinsecum, ut si quis vovet Religionem militare, ut habeat occasionem luxurandi, votum valet. Idem est de eo qui vovet Rosarium si habuerit filium ex auctoritate. Est enim votum rei bona, cui malum jungitur extrinsecum.

Resp. 7. ex S. Th. ibidem: Votum de re vana, ac indifferenti, manente in sua indifferentia, est nullum, immo peccatum saltem veniale, v. g. votum de non peccando crines, aut non lavando caput, vel de non filando in Sabbatho, de non ascendiendo ungues die Veneris, de non comedendo caput animalium in honorem S. Joannis Baptista, non ire per talen plateam, non intrare talem domum.

Ratio: Votum debet esse de re accepto: Sed nullum opus Deo est acceptum, nisi sit virtuosum, seu actus virtutis, ut non sunt illa vana & futile. *Ergo.*

Dixi, manente in sua indifferentia: Si enim addatur aliquia condicio que rem trahat ad speciem virtutis, tenet votum, ut si quis vovet non ludere, ut vivet occasionem peccati, vel non ire per talen plateam, qui in ea obviat persona, quæ est causa peccandi; cessare in Sabbatho ab opere servil, ut possit melius vacare divinum cultu, &c.

Resp. 8. Votum numquam peccandi mortaliter, aut vidi certum veniale, v. g. leve mendacium, vel etiam omnia venialia divisiva, est validum. S. Th. ibidem.

Ratio: Quia est de re Deo grata, & possibili. **Resp. 9.** Votum vitandi omnia venialia collectivæ, vel tamen veniale, quod nonnisi à perfectissimis vitatur, evagatio mentis sub oratione, communiter non tenet S. Th. ibidem.

Ratio: De ejusdem virtutis actu potest dari duplex praecipuum, & obligatio, vel novus obligacionis gradus in eadem specie, exprimendus tam in confessione. Unde S. D. citatus ait: „Votorum quoddam pertinet ad Religionem ratione solius promissionis Deo factæ, quæ est essentia voti; quandoque etiam ratione rei promiseæ quæ est voti materia. Et ita est in hoc casu. *Ergo.*“

Oppono: Fur peccat contra praecipuum naturale, & positivum, & tamen non committit duplex peccatum, nec circumstantiam notabiliter aggravantem. *Ergo similiter.*

Disparitas est: Quia in furto praecipuum positivum solum est explicatio praecipi naturalis, nec adit novum gradum in eadem specie. De quo vide Tract. 4. Exam. 2. n. 21. ubi explicatur, an peccata specie vel numero multiplicentur ex praecipi specie vel numero diversis, in nostro autem casu additur novus gradus obligacionis ex novo motivo, non quidem specie diverso, sed numero. Si quis tamen renovaret votum ante validè factum, non induceretur novus gradus obligacionis, sed esset paritas de furto.

Resp. 2. Dubitanus de voto, ejusve obligatione, tenetur voto: nec ei faverit possessio libertatis in dubio. *Pater,* ac probatum est supra Tract. 2. Exam. 1. n. 15.

Si dubium sit utrinque æquè probable, adhuc tenetur. Ita probatum est ibidem. Exam. 3. n. 10.

Pro sequenti Resp. Nota, in quadruplici sensu posse aliquid dicta materiam levem voti, t. Ut sit pars modica materia voti, v. g. unus Versiculos respectu Psalterii; unus Ave Maria respectu Rosarii, si Rosarium vovit. 2. Ut sit objectum totale, Et hoc (3.) vel non ordinatur ad utilitatem proximi, ut unum Ave Maria, quotidianum in honorem Beatae Virginis personandum. Vel (4.) cedit saltem secundario in proximi, v. g. pauperis, comodum, ut unus denarius, quotidianus pauperibus dandus. Hoc notatum.

Resp. 3. Probabilis est, transgressionem voti in materia levi in primo, secundo & tertio, sensu esse semper veniale; in quarto vero sensu, si fiat semel, aut iterum, etiam quidem veniale esse, si autem ita multiplicetur, ut perveniat ad materiam gravem, esse mortale. *Ergo.*

Ratio 1. part. quam nemo negat, est, quia tam modicum omitendo ex totali materia voti, modica sensu levis irreverenter Deo irrogatur.

Ratio 2. part. ex Confir. Rationis prima.

Ratio 3. dist. mag. Ubique possunt agere, conc. Ubi non possunt, nego. Dictum est autem, quod quantitas obligations penetur in voto ex quantitate, & natura obiecti, & voluntas voventis solam se habeat presuppositam.

Ratio 4. N. cont. Quia tempus impletionis mere extinsecit se habet ad votum; secus est de obligatorio, ut patet ex Ratione 1. & Confirmatione.

Ad 5. dist. ant. Ad penam in conscientia tamen subeundam, conc. secus, neg. ant. & cont. Si quis ergo faciat votum penale, v. g. Vovo jejunare, & si non jejunaverit, subiicit talen penam, v. g. disciplinam, seu flagellationem corporis, vel cilicium, aut eleemosynam, ibi est duplex votum, & duplex obligatio; Una absoluta ad actum, altera conditionata (si nimis prior violetur) ad poenam, etiam in conscientia & sub mortali, si res gravis sit, solvendam præsumerit quia non solvendo, utramque obligacionem violat. Vide de lege penali, Tract. 6. Exam. 5. n. 66.

Ad 6. Resp. 1. cum de la Cruz in presenti, ista non esse vota perficte & simpliciter, de quibus hinc quinque, nec eum, qui illa violat, formaliter facere contra virtutem Religionis. Unde & Donatus nost. casu. 4. Tract. 2. g. 2. n. 1. alt., quod Status Tertiarius S. Dominici & S. Francisci ac similium, non sit verè Religious.

Resp. 2. Quod, ut ex Statutis eorum patet: obligant se solum sub pena, quam dum infligunt, tenentur in conscientia subite juxta ante dicta.

XXXIV. *Quomodo cognoscis, materiam voti esse gravem, vel levem?*

Dico, cognoscis 1. ex prudentium arbitrio. 2. Considerando, an honor Dei inde præveniens sit exiguis, vel notabilis. 3. Si sit talis, ut reputare levis, si Ecclesia eam præcipere, censenda est levis; vel è contraria. Vide Tract. 6. Exam. 5. n. 67. ex quibus Regulis cognoscatur gravitas, vel levitas materiæ respectu Legis humanæ.

„Qui vovit sub conditione, an teneatur voto,“ vide Tract. 16. Exam. 2. in casu ante quæst. 6.

QUÆRERO V. Ad quid teneatur, qui vovit ingrediendi Religionem? In qua ætate potest eam vovere? Et quo tempore quodvis votum impletum est?

XXXV. Resp. 1. Qui vovit ingredi Religionem cum expressa intentione omnes Religiones etiam in partibus remotissimis audeundi, usque dum recipiatur, per se loquendo ita facere debet.

Ratio 2. Intentio judicialis omnes.

Dixi, per se logendo, quia per accidens potest ad hoc obligari, ut si impedimentum, ob quod non admittitur in vicinioribus Religionibus, vel Conventibus, militet pro omnibus aliis; tunc enim censetur esse moralis impossibilitas.

Ratio 3. Oppono 1. contra Resp. 4. Supra Tract. 6. Exam. 5. num. 67. admissum fuit, quod Lex humana in materia gravi ex intentione Legislatoris possit obli-

gare solum sub veniali: Sed Votum est quædam Lex propria voluntate posita. Ergo.

2. Obligatio sub mortali non est de essentia voti, quia alia conveniret omni voto. Ergo per intentionem potes ab ea separari.

3. Actus agentium moralium non agunt ultra intentionem illorum: Sed vovens est agens quoddam morale. Ergo.

4. In facultate voventis est, sua intentione determinante tempus impletionis voti, ut patet ex S. Th. art. 3. ad 3. Ergo & gravitatem obligations.

5. Vovens sua intentione potest se solum obligare ad pœnam. Ergo etiam ad culpam solum veniale in materia gravi. Cons. patet: quia facilis videatur esse minorem culpam, quam eam commutare in pœnam.

6. Vota Tertiariorum in communione non viventium Ordinis nostri, & Fratrum Minorum, ne quidem sub veniali obligant, ut constat ex eorum Statutis à Papa approbatos. Ergo.

Ad 1. patet Resp. ibidem num. 68. ad 6.

Ad 2. patet ex Confir. Rationis prima.

Ad 3. dist. mag. Ubi possunt agere, conc. Ubi non possunt, nego. Dicitum est autem, quod quantitas obligations penetur in voto ex quantitate, & natura obiecti, & voluntas voventis solam se habeat presuppositam.

Ad 4. N. cont. Quia tempus impletionis mere extinsecit se habet ad votum; secus est de obligatorio, ut patet ex Ratione 1. & Confirmatione.

Ad 5. dist. ant. Ad penam in conscientia tamen subeundam, conc. secus, neg. ant. & cont. Si quis ergo faciat votum penale, v. g. Vovo jejunare, & si non jejunaverit, subiicit talen penam, v. g. disciplinam, seu flagellationem corporis, vel cilicium, aut eleemosynam, ibi est duplex votum, & duplex obligatio; Una absoluta ad actum, altera conditionata (si nimis prior violetur) ad poenam, etiam in conscientia & sub mortali, si res gravis sit, solvendam præsumerit quia non solvendo, utramque obligacionem violat. Vide de lege penali, Tract. 6. Exam. 5. n. 66.

Ad 6. Resp. 1. cum de la Cruz in presenti, ista non esse vota perficte & simpliciter, de quibus hinc quinque, nec eum, qui illa violat, formaliter facere contra virtutem Religionis. Unde & Donatus nost. casu. 4. Tract. 2. g. 2. n. 1. alt., quod Status Tertiarius S. Dominici & S. Francisci ac similium, non sit verè Religious.

Resp. 2. Quod, ut ex Statutis eorum patet: obligant se solum sub pena, quam dum infligunt, tenentur in conscientia subite juxta ante dicta.

XXXV. *Quomodo cognoscis, materiam voti esse gravem?*

Dico, cognoscis 1. ex prudentium arbitrio. 2. Considerando, an honor Dei inde præveniens sit exiguis, vel notabilis. 3. Si sit talis, ut reputare levis, si Ecclesia eam præcipere, censenda est levis; vel è contraria. Vide Tract. 6. Exam. 5. n. 67. ex quibus Regulis cognoscatur gravitas, vel levitas materiæ respectu Legis humanæ.

„Qui vovit sub conditione, an teneatur voto,“ vide Tract. 16. Exam. 2. in casu ante quæst. 6.

QUÆRERO V. Ad quid teneatur, qui vovit ingrediendi Religionem? In qua ætate potest eam vovere? Et quo tempore quodvis votum impletum est?

XXXV. Resp. 1. Qui vovit ingredi Religionem cum expressa intentione omnes Religiones etiam in partibus remotissimis audeundi, usque dum recipiatur, per se loquendo ita facere debet.

Ratio 2. Intentio judicialis omnes.

Dixi, per se logendo, quia per accidens potest ad hoc obligari, ut si impedimentum, ob quod non admittitur in vicinioribus Religionibus, vel Conventibus, militet pro omnibus aliis; tunc enim censetur esse moralis impossibilitas.

Ratio 3. Oppono 1. contra Resp. 4. Supra Tract. 6. Exam. 5. num. 67. admissum fuit, quod Lex humana in materia gravi ex intentione Legislatoris possit obli-

Religiosus ubique terrarum reperibilis, sed arbitrio prudentis relinquendum est, quia Monasteria, & in qua distanza debet adire, attenta conditione personae, quia tamen debet sic obligari, ut in voti implementatione sentiat aliquam difficultatem.

Ratio: Impletio voti semper explicanda est iuxta prudentem intentionem voventis.

Resp. 3. Qui votit hanc Religionem, tenetur adire aliquo ejus monasteria, prout prudens de eorum numero, vel distanza judicaverit; si non recipiatur, est liber. *Item* est de eo, qui votit ingredi hoc monasterium, si in eo non recipiatur.

Ratio: Quis in eo voto intelligitur haec conditio, si me recepterit. *Vide S. Thom. his q. 189. art. 3.* ubi hanc materiam explicat.

Resp. 4. Talis vovents, non receptus vel justè ab ingressu impeditus non tenetur postea ex vi hujus voti ad castitatem.

Ratio: Deficiente primario deficit secundarium: Sed primarium obiectum talis voti est ingressus, quem consequuntur deinde statuta status ejusmodi. *Ergo.* Simile est in eo, qui votit Sacerdotium, & postea ex quadam impedimento non fit Sacerdos, ille non tenetur orare horas, excluso omni alio sacro Ordine.

Resp. 5. Attestam, in qua puer potest Religionem vovent, explica S. D. art. 9, in corp. dicens: „Si puer, vel puerilla ante pubertatis annos nondum habeat usum rationis, nullo modo potest ad aliquid se voto obligare. Si vero ante pubertatis annos attingit usum rationis, potest quidem, quantum in ipso est, se obligare, sed votum ejus potest irritari per parentes, ut dicunt postea.” *Hac S. D. loquens de voto simpliciter.* De solenni est aliud Statutum Ecclesie de anno 16 astatim completo. Sunt autem anni pubertatis pro feminis 12. pro viro 14.

Resp. 6. Votum absolutum (id est, non dependens ab aliqua conditione prius implenda, de qua supra dictum) debet impleri, quam primum commode potest, attenta qualitate personae, aliisque circumstantiis. *S. Th. art. 3. 3.*

Ratio: Quia alias vovents incurrit notam morosi debitoris, & peccat contra fidem.

Resp. 7. Qui voto præfixit certum tempus, teneatur tam tempore implere, & non implendo peccat. *S. Thom. cit.*

Ratio: Quia sic se obligavit. Pro cuius intelligentia.

Nor. impletione voti dubitaverit posse præfigi tempus. 1. Ut principalius respiciatur tempus & ob specialiæ temporis sanctitatem actio, seu votum alligatur huic tempori, sed si omnis dies, v. g. votum jejunandi in honorem B. V. die Sabbati. 2. Ut principalius intendatur actio, tempus verò minus principalius, votum jejunandi, vel Religionem intrandi intra mensem. *Quo notato.*

Resp. 8. Si votum sit factum primo modo, licet non implendo illud peccetur; elapsus tamen tempore cessat obligatio voti: in secundo vero sensu manet obligatio ejus.

Ratio: In primo casu, tempore transacto votum factum est impossibile, quia ejus impletio fuit onus solius illius diei. Sicut ob scandala causam, qui omisit jejunium, vel Missam in die praecepto, licet mortali peccaverit, ad nihil amplius teneatur. In secundo vero casu voti impletio manet possibilius, & intentio voventis non fuit limitata ad hoc præcisæ tempus, seu mensem. Ergo debet impleri altero mense.

Pateor tamen, quod si quis impletione voti præfixisset mensem, & prævideret in fine mensis se impediendum, teneatur prævenire; sicut prævenire tenetur qui die festo prævidet se impediendum ab audienda ultima Missa.

C A S U S T E R T I U S.

Petrus habens beneficia simplicia, cum se morti proximum videret, emittrit in manu Prioris cujusdam monasterii tria vota religionis castitatem, pau-

pertantem & obedientiam, præsentem Notario & testibus, ut sic in habitu illius Religionis, in quam erat maximè affectus, sepeliretur, & totius Ordinis suffragia participaret, Deo autem adjuvante post aliquod tempus sanitati restituatur.

Queritur an si verè Religiosus, & ad ingrediam religionem sit voto obligatus, & an possit cum voto paupertatis tuta conscientia retinere illa beneficiæ simplicitas?

Resp. Ad 1. partem quæstionis *Negative.* Quia iste non habuit integrum annum probationis, & novitiatus, sine quo professio quacunque solemnitate facta nullius est roboris nec Religiosum effect. Ut decernitur aperte in *Conc. Trid. Sess. 25. de Regul. cap. 15.* Et causa faciendo verum Religiosum per professionem validum est annualis probatio, quia novitius probat rigorem, & Monasterium probat mores novitii, an quadrant cum ipsa Religione, & iste multo proximus nec probavit rigorem regulæ, nec Monasterium illius.

Secundo. Quia illa verba *cap. 1. de Regul. lib. 6.* Quod si per totum sequentem annum in Monasterio permanescit &c. declarant requiri ad valorem professionis, ut Novitius deferat habitum per unum annum in Monasterio, vel extra sub obedientia Praefati, ut communiter Doctores assentur in *dido cap. 1.*

Tertio. Quia incorporari Religioni, & verum Religionem per professionem facere, non potest solus Prior, sed requiritur simul consensus majoris partis Conventus, *cap. ult. juncta glori. de Regul. lib. 6.* Quia nulla Professione potest stare, nisi duæ personæ currant, quarum altera se obliget Religioni, altera Religionem obliger illi: continet signum Professio obligationem reciprocum facientis & recipientis eam, ut dicunt in *cap. ad Apostolicam*, *de Regul.* & ita ultra Priorem existit major pars eorum, qui in Conventu sunt, suffragium habentum, *leg. Quid maior. ff. ac municipi.*

Nec obstat, si dicatur, quod annus Probationis concessus est in favorem tam Religionis, quam illam ingressuri & ita de consensu utriusque partis renuntiari posse huius favori, secundum regulam juris, qui dicunt: *post quemlibet renuntiare favori suo leg. Quid ob gratiam.* *de Regul. jur. in 6. &c.*

Resp. Quod post *Concilium Tridentinum*, necessitas annualis probationis in Novitiatu est introducta, non tam in favorem, & utilitate privatam, quam publicam: eo quod ex anticipata probatione multa incommoda succedebant, in magnam damnum, & dedecus publicum Religionum, que sunt magna pars reipublicæ Christianæ, in quo jus publicum existit. Et quamvis suo privato favori possit quis renuntiare; non tamen juri, & favori publico, ut dicunt in *cap. Si diligenti; de Foro competenti.* Et idœ prefatum *Concilium Tridentinum* in *ed. cap. 15.* ut doceret, nec profitement, nec Monasterium possit huic integro anno probationis renuntiare; geminatis tunc dicens: *in quacunque religione: & iterum tam virorum, quam mulierum: & deinde non flat, & iterum non admittatur, & rursus, sit nulla, & tandem nullum effectum operetur.* Quia repetitio, & verborum geminatio speciale mysterium, & singularem vim habet, ut notat, *Gloria tom. 1. de Jure patrum.*

Secundum, quod casus petit, illud est, *Utrum concerto, quod per dictam professionem non sit verè religiosus, & quod dictam professio fuerit invalida, an saltem maneat obligatus ad ingrediam religionem?* Ratio dubitanti sumunt *ex cap. Non solum de Regul. lib. 6.* in quo habetur, professorum maximè in Ordinibus Mendicantibus ante probationem annum, licet non sit verè Religiosus, nec professor illius Religionis, manere tamen obligatum ad religionem in generali, id est, ad ingrediam aliquam, idque tenet *Gloria. ibid. in verb. Vero Ordini;* & à jure antiquo non videat recedendum, nisi quatenus in novo sit derogatum. *L. Precipimus, Cod. de Appellatione.*

Præterea leges generales etiam posteriores limi-

tur per leges speciales etiam posteriores. *Leg. Sed. & posteriores, ff. de Leg.* Jam autem prædictum *Conc. Trident. cap. 15.* annulans professionem ante probationem annum, est lex generaliter loquens, & cap. *Non solum, de Regular.* est lex specialis determinans illam valere solum quoad obligationem religionis in generali. Ergo &c.

Sed his non obstantibus dicendum est, præfatum voventem sanitatem restituta, non esse obligatum religionem aliquam ingredi.

Probatur. Quia vovents non debet obligari ad plurima sua verba, & intentio se extendit, ut ait *S. Thom. 2. 2. q. 18. art. 3.* & patet ex eo, quia omnis obligatio restrinendi est. *L. Quicquid administranda. ff. de Ver. oblig. &c. Cum sunt; de Reg. jur. l. 6.* Jam autem verba huius voventis non sunt religionem ingredi; neque hoc expressè votit, nec fuit intentio ejus alia, quam vovent illa tria vota, castitatis, paupertatis & obedientiae, ad lucranda illius Religionis post mortem suffragia, & actus agentium non operantur ultra intentionem eorum. *Leg. Non omnis, ff. de Rebus cred. & cap. fin. de Prebend.*

Secundum. Quia professio ab isto moribundo facta, fuit non modo nulla, sed nullum etiam inducit effectum, neque ullam obligationem, ut statut prædictum *Conc. Trid. in dicto cap. 15.* Et idœ quamvis antea de jure antiquo inducet obligationem Religionis in genere, hæc sublata est per *Conc. Trid.* ut apertere constat ex illis verbis: „Professio antea facta sit nulla, nullumque inducit obligationem ad aliquid regulæ, vel Religionis, vel Ordinis observationem, „aut ad alios quoscumque effectus.” Per quod tot nullum repetitione emendatur aperte antiquum jus in *cap. Non solum, de Regul. in 6.* Idem enim verbum septu in eadem dispositione repetitum, aliquod speciale mysterium juris denotat, secundum *Glor. in Clem. 1. de Jur. Patron. verb. Diocesanus;* & nullum aliud mysterium juris hic significare potest, quam quod non remanet per professionem sicut invalidam oblitus ad ingrediam aliquam Religionem.

Et per hanc facili est respondere ad ea, quæ initio viae dubitationem ingenerat.

Tertium. quod inquiritur, est, an por sit tuta conscientia cum voto paupertatis retinere beneficia, & alia acquirere?

Sunt aliqui, qui sustinent sic voventem possit retinere beneficia illa, que ante vocem habebat, non autem posse alia acquirere per contractus, & quasi contractus, ultimas voluntates, judicia & alia iuris ministeria. *Quia vota ab isto facto obligant illum tamquam vota simplicia: ita quod tenetur servare castitatem, & paupertatem, quia utramque votum: Quantum enim non potest facere quod voluit; hoc est, esse verè Religiosus per professionem solemin, fecit tam quod potest, hoc est, abdicavit se à libertatem utendi Matrimonio, & libertatem querendi per empionem, & alios contractus, & alios modos, qui dominum includunt aliquid juris pecuniariorum, ad votum autem obedientiae non obligantur, quia hoc non fuit acceptatum saltem legitimè auctor effectus, & sic voventem non teneri magis ad vota, quam arctabatur, antequam votisset.*

Quarta. *QUÆRÆ VI.* Quid faciendum illi, cui votum ex toto, vel ex parte est factum impossible?

XXXV. *Ante Resp.* Non. materiam voti aliquando esse indivisibiliter, ut votum de edificando Templo in euc loco, ubi templum est necessarium, & non sufficit Capella, votum de jejunando in pane, & aqua de Veneri: aliquando verò divisibiliter, ut votum de jejunando per totam septimanam, votum dandi Eccliesie 100. imperialis. *Hoc notato.*

Resp. 1. Si materia voti sit indivisibilis, si una pars facta sit impossibilis, non tenetur vovents implere alteram (licet sit de consilio) nisi ejus intentio fuerit ad singulas partes divisim se obligandi. Unde qui voti præcisæ Templum, quod edificare est ei factum impossibile, non tenetur edificare Capellam, nisi prædicto Ordine, nec ab eis Conventu, & ipse sic vovent non habuit animum plus se obligandi Episcopo, vel Praefato, quam erat obligatus ante votum.

Verum.

Dicendum est, in articulo mortis sic profitement non remanent obligatum post sanitatem restituta ad aliquod illorum votorum, sed ea esse nullius roboris, obligabitur, &c. Si verò materia sit divisibilis, tenetur quod potest, v. g. jejunare per unum, alternum ve diem in septimanam, dare scilicet non possit 100. salva congrua sua sustentatione & familiæ.

Ratio 1. p. Intentio enim voventis non fuit alterse obligandi. Ergo.

2. Pars pater ex illa Regula Juris: Utile per inutili non vitiantur.

Resp. 2. Si pars impossibilis esset principalius intenta, v. g. peregrinatio pedestris, & pars possibilis esset accessoria solum, ut obligatio, ad nihil tenetur, qui v. g. votit peregrinationem, & oblationem. Si ve-

ritur per leges speciales etiam posteriores. *Leg. Sed. & posteriores, ff. de Leg.* Jam autem prædictum *Conc. Trident. cap. 15.* annulans professionem ante probationem annum, est lex generaliter loquens, & cap. *Non solum, de Regular.* est lex specialis determinans illam valere solum quoad obligationem religionis in generali. Ergo &c.

Et idœ cum triplice iuramento aliquam ingredi. *Probatur.* Quia vovents non debet obligari ad plurima sua verba, & intentio se extendit, ut ait *S. Thom. 2. 2. q. 18. art. 3.* & patet ex eo, quia omnis obligatio restrinendi est. *L. Quicquid administranda. ff. de Ver. oblig. &c. Cum sunt; de Reg. jur. l. 6.* Jam autem verba huius voventis non sunt religionem ingredi; neque hoc expressè votit, nec fuit intentio ejus alia, quam vovent illa tria vota, castitatis, paupertatis & obedientiae, ad lucranda illius Religionis post mortem suffragia, & actus agentium non operantur ultra intentionem eorum, ut dictum est.

Secundum. Quia pincipia hujus intentio fuit mors ut Religiosus, & idœ velut accessori votit castitatem, paupertatem, & obedientiam, que nequaquam voventur, si putaret se nullo modo fieri Religiosum: ac proinde sic nunc sanitatem recuperata est liber à Religione, ita etiam est liber à voto castitatis & paupertatis, quia accessoriū sequitur naturam principalis. *C. Accessoriū, de Reg. jur. in 6.*

Tertio. Quia pincipia hujus intentio fuit mors ut Religiosus, & idœ velut accessori votit castitatem, paupertatem, & obedientiam, que nequaquam voventur, si putaret se nullo modo fieri Religiosum: ac proinde sic nunc sanitatem recuperata est liber à Religione, ita etiam est liber à voto castitatis & paupertatis, quia accessoriū sequitur naturam principalis. *C. Accessoriū, de Reg. jur. in 6.*

Dordine iste ex sequuo promisit obedientiam, castitatem & paupertatem: nec distinxit, quod evadens mortem volebat manere obligatus ad paupertatem & castitatem, & non ad obedientiam: sed indistinctim omnia illa tria vota emisit in ordine ad Religionem, in cuius habitu voluit sepeliri, & suffragia lucrari: & ait Prior illius Monasterii acceptavit nomine Religiosus: si ergo votum obedientiae nullum omnino peperit effectum, & probris suis tritum, cur etiam cetera non erant irrita?

Conformatur. Quia si votum obedientiae idœ non obligat Petrum, quia non fuit acceptum tunc legitime a Prio, eo quod acceptavit sine consensu *Conventus*, & intentio voventis non fuit obligare se per tale votum Episcopo, sed religioni, ita par ratione neque votum castitatis, neque paupertatis obligabit Petrum; quia fuit acceptum illegitimè a Prio, id est, consensu suo tantum, & non *Conventus*, & intentio sui voventis non fuit obligare se castitati, & paupertati in seculo, sed in religione, & idœ hec votit in manus präfati Prioris. Ex his

Squitur, posse prædictum Petrum non solum retinere beneficia illa, que ante emissâ vota obtinuerat, sed etiam acquirere quacunque alia, nec ad simplex votum castitatis erit astutus.

QUÆRÆ VI. Quid faciendum illi, cui votum ex toto, vel ex parte est factum impossible?

XXXVI. *Ante Resp.* Non. materiam voti aliquando esse indivisibiliter, ut votum de edificando Templo in euc loco, ubi templum est necessarium, & non sufficit Capella, votum de jejunando in pane, & aqua de Veneri: aliquando verò divisibiliter, ut votum de jejunando per totam septimanam, votum dandi Eccliesie 100. imperialis. *Hoc notato.*

Resp. 1. Si materia voti sit indivisibilis, si una pars facta sit impossibilis, non tenetur vovents implere alteram (licet sit de consilio) nisi ejus intentio fuerit ad singulas partes divisim se obligandi. Unde qui voti præcisæ Templum, quod edificare est ei factum impossibile, non tenetur edificare Capellam, nisi prædicto Ordine, nec ab eis Conventu, & ipse sic vovent non habuit animum plus se obligandi Episcopo, vel Praefato, quam erat obligatus ante votum.

Dicendum est, in articulo mortis sic profitement non remanent obligatum post sanitatem restituta ad aliquod illorum votorum, sed ea esse nullius roboris, obligabitur, &c. Si verò materia sit divisibilis, tenetur quod potest, v. g. jejunare per unum, alternum ve diem in septimanam, dare scilicet non possit 100. salva congrua sua sustentatione & familiæ.

Ratio 1. p. Intentio enim voventis non fuit alterse obligandi. Ergo.

2. Pars pater ex illa Regula Juris: Utile per inutili non vitiantur.

Resp. 2. Si pars impossibilis esset principalius intenta, v. g. peregrinatio pedestris, & pars possibilis esset accessoria solum, ut obligatio, ad nihil tenetur, qui v. g. votit peregrinationem, & oblationem. Si ve-

Ratio: oblatio esset principalius intenta, ut si esset in magna quantitate, teneretur eam mittere; sed etiam posset peregrinari equo, teneretur ad id, dum non potest pedester, uti vovit.

Ratio: Accessorium sequitur suum principale.

Resp. 3. Qui post votum simplex castitatis contrahit, & consummat (in quo graviter peccat) Matrimonium, tenetur illud servare quantum est in se, id est debitum, non petere nisi obtenta dispensatione; teneatur tamen uxori petenti reddere.

Ratio: Quia talis per votum se privavit jure pretendi, uxorem vero innocentem jure suo privare non potest.

Ex his sequitur 1. talem mortua uxore teneri integrè ad castitatem.

Sequitur secundò, eam quæ vovit virginitatem, & postea fuit corrupta, teneri deinde servare continentiam.

Quid si votum non sit quidem factu impossibile, attamen difficultate?

Dico: Non tolli obligationem, sed dati solùm ansas facilis dispensatio.

QUEREO VII. Licetne allicui vacare suis negotiis temporalibus occasione voti peregrinationis? Et que sunt causa illud differendi?

XXXVII. *Resp.* 1. *Ei,* qui vovit peregrinationem plam, & meritoriam (uti ordinariæ homines vovere solent) non licet negotiis temporalibus vacare, nisi votu expleto, tunc enim licet, nisi etiam voverit plam redditum.

Ratio: Tum quia principalis intentio erat instituire iter religiosum, quod salvator sine pio redditu.

Resp. 2. Inter ceteras sunt due speciales cause differendi votum. 1. Notabilis incommodeitas in implendo. Cum enim votum sit voluntaria promissio, explicantur est secundum rationalem intentionem votantis: Sed is non censetur se obligasse ad statim implendum cum gravi sua incommode. Ergo.

Secunda, est spes votum alio tempore implendi promptius, devotius & cum minori distractione. Sic enim credit ad ampliora Dei honorem, quem votans intendit.

Quid si voveris tecum peregrinatum ducere aliquem, qui renunti comitari?

Tenuer adhibere diligentiam ad illum ad id amandus, & per hoc satisfacio, si renunti; quia executo non est in mea potestate.

QUEREO VIII. Quot modis votum tollitur?

XXXVIII. *Resp.* vari sunt modi: 1. per simplicem cessationem. 2. per irritationem. 3. per dispensationem. 4. per interpretationem. 5. per redemptionem. 6. per commutationem.

Explicantur singuli modi.

Primus modus patet ex dictis antea num. 36. de casta, si votum fiat impossibile. *Item* ex casu, quo quis vovit, non ire per certam plateam, aut non intrare talen domum ob occasionem, quæ ibi datur, quæ si omnino sit sublata, cessat votum. Hinc modo addi potest modus cessandi per condonationem promissaria, ut postea num. 36. dicetur de juramento.

XXXIX. *a.* *Irritatione* est recessio voti, quæ Superior votum sui subdit annulat, sive causam habeat, sive non, quia subdit suo voto non potest Superiorum ligare. *Hinc* nequit fieri nisi per potestatem dominativam; qualis est in parentibus respectu filiorum, in domino respectu servorum, seu mancipiorum, in marito respectu uxoris, in Prelatis respectu subditorum. Tamen certum est, possit Superiorum peccare interdum, irritando sine causa subditum votum, ut si salutis eius spirituali esset validè utile. *Ex quo*

Sequitur 1. Quod parentes possint irritare omnia vota, tam personalia, quam realia suorum filiorum emissa ante annos pubertatis, quæ usque ad eos iure natura in omnibus suis actibus subduntur parentibus, eorumque loco tutoribus; & deest eis perfectus usus

De dispensatione in voto ratione Jubilai vide *Tract. 14. Exam. 3.*

Quoniam sunt vota Papæ reservata?

XLI. *Sunt 5.* in quibus nec Episcopi, nec Religiosi possunt dispensare, sed solus Papa, nimirum Votum Religionis, Casitatis perpetua, Peregrinationis in Jerusalem, & ad S. Jacobum in Compostellam, & ad Limina Apostolorum. In aliis votis possunt Episcopi, & Prelati exempti ordinarii dispensare cum suis subditis.

Oppone: Nemo potest dispensare in iure naturæ. Sed votum etiam simplex semel factum obligat iure naturæ. Ergo.

Ad hoc patet. *Resp.* *Tract. 6. Exam. 2. num. 13.* Major enim est vera solium de dispensatione proprie dicta.

XLII. *4. Interpretatio* voti est prudens iudicium, quo judicatur, votum aliquod particulari in hac persona, vel in hoc casu non habere, vel non necessario retinere vim obligandi, quod potest esse sine dispensatione. Nam si aliquis voti observatio foret contra regiam rationem, sufficeret declaratio viri prudentis, etiam jurisdictione caretis, assentis votum, vel absolute, vel saltem in hoc casu non obligare.

5. Redemptio voti est, quando votum commutatur in aliquid quod pauperibus, loco sacro, vel in usum belli sacra contra infideles est contribuendum. Sed haec spectant ad commutationem, adeoque est idem cum ea.

XLIII. *6. Commutatio* voti est, quando pro eo, quod aliquis votit, aliquid aliud faciendum, vel à Superiori injungitur, vel propriæ autoritate legitime suscipitur, dum evidenter constat, illud, in quod votum à votante commutatur, non solum ex genere suo, sed etiam omnibus circumstantiis pensatis esse voventi melius, & Deo gratius, ut ipse votens calice argenteum, quem vovit, commutet in aureum. *Vetus* si quis vovisset jejunare, vel cilicium portare, non potest hoc propriæ autoritate mutare in orationes, licet oratio sit actus sanctioris virtutis, nimirum Latriæ; non enim semper Deo gratius, & nobis utilius est facere id, quod est excellentius, sed quod pro loco, tempore & dispositione nostra magis congruit saluti nostræ. Unde non potest ipsemutare in aquæ.

Ad Commutationem requiriatur 1. justa causa, quæ sunt adductæ pro dispensatione, quia commutare est ministrum voti disponens. 2. Requiritur in commutante autoritas Prelati, ut patet ex *S. Thom. art. 12.* nisi quando ipse votens commutat in evidenter melius.

Quoniam possunt commutare vota?

Possunt hi omnes de quibus ante dixi quod possint dispensare; sic ut is, qui etiam ex commissione potest dispensare, possit & commutare.

Ratio: Quia hoc est minus illo; commutatio enim non tollit vinculum voti uti dispensatio, sed mutat solum in aliam materiam. Vide dicta supra de dispensatione in Legi humana. *Tract. 6. Exam. 5. num. 90. & seqq.*

Not. quod, qui simul habet potestatem dispensandi, & commutandi, optimè faciat, si simul utatur utraque, ut dispensatio supplet defectum, si quis forsitan committatur in assignando novam voti materiam.

Dixi, qui simul habet; quia possunt separari illæ potestates; sunt enim qui possunt commutare, & non dispensare, etiam in articulo mortis, licet possint absolvere a fractione voti etiam reservati. Qui tamen possunt vota commutare ratione autoritatis ordinariae & non ex privilegio, possunt etiam in illis dispensare.

Quid observandum in commutatione voti?

XLIV. *Dico:* In illa omnia sunt accutane taxanda,

& notanda hæc Regula.

Prima, ut votum perpetuum regulariter mutetur in aliam obligationem perpetuam, ut ait *Torre.*

Ratio: Quia commutatio sonat qualitatim rei ad rem.

Secunda. *Regula:* Quantum possibile est, com-

mutatio debet fieri in æquale, non quidem mathematicæ, sed moraliter ad arbitrium boni viri, seclusa fraude, & ignorantia. *Hinc* in commutatione voti peregrinationis attendendi etiam sunt sumptus itineris, domi faciendis. Attendenda maximè est intentio votantis: an vorerit ire sumptuosè, vel simpliciter, cum vel sine familiari.

Tertia: Securius est commutare, quam dispensare. Quia pro dispensatione raro adest sufficiens causa.

Quarta: Omnia vota tam realia, quam personalia commutari possunt, & commutantur in vota per quæ homo efficit versus Religiosum. Unde S. Doct. bicart. 12. ad 1. ait: „Omnia a iova sunt quorum quo toto vitam suam Dei obsequio deputata; partula acutum in universali includit. Et ideo Dei, cretatis dicit, quod reus voti frati non habetur qui servatiam obsequium in perpetuum Religiosum ob-

, grediens commutat. Nec tamen Religionem invenit, tenet impetrare iusta vota, vel Jejuniorum, vel orationum, vel aliorum hujusmodi, quæ existens in seculo fecit, quia Religionem ingrediens moritur priori vita. Et etiam observantie Religioni non competit, & Religionis onus sati hominem one- rat, & alia superaddere non oportet. *Hec ibi.* Excepit cum *Loymanno* vota simplicia in Societate Jesu edita, quia pro hac non extinguntur, sed solum suspenduntur vota ante in seculo facta, quorum obligatio reddit in casu dimissionis è Societate. *Idem* est de votis Novitiorum, salem illis, quæ in eo statu impleri non possunt.

Quinta: Consultius est, non tamen necessarium, vota realia commutare in realia, & personalia in personalia.

Sexta: Non debet attendi, (ut ante insinuatum) valor, & præstantia operis secundum se, quia alias votum perpetue castitatis & similia possent commutari in unicum Missæ Sacrificium, quia hoc est infiniti valoris, & infinitè gratum Deo; sed debet commensurari obligationi, & debito penitentis. Potest tamen interdum etiam spectari valor operis ad causandam gratiam; hinc merito credi potest, quod una hebdomadaliter Confessio, aut Communio æquivaleat quotidiano Rosario.

Septima: Commutatio, aut dispensatio voti, facienda virtute Jubilæi, petentis, jejunia, Confessionem, &c. non valet, a non implante requisita pro Jubilæo.

Otiosa: Commutatione voti in aliam materiam semel facta, non reviviscit priors materie obligatio, licet votens (nisi ex malitia) impotens fiat.

Nona: Facta commutatione in æquale potest votum pro libitu resumere primum votum: Quia hæc videtur esse intentio commutantis. Si verò est facta in melius, probabilitus est, ait *Lubinus* non posse. Quia illa commutatio habet vim novi voti.

XLV. *Quidnam* possunt Religiosi in commutatione votorum?

In *Tract. 13. de Cent. & Cas. reserv. Exam. 2.* n. 74. patetib; Confessariis Ordinis Prædicatorum posse in pascha Resurrectionis, & quibusdam Festi- tibus B. V. juramenta quæcumque sine aliquo præ- judicio relaxare, ac vota quæcumque (exceptis quinque Papæ reservatis supra *Exam. 3. num. 41.* dictis) in alia pietatis opera commutare illis, qui albo Rorarii sunt inscripti. Vide infra *Tract. 14. Exam. 2. num. 74.*

Nonter de la Cruz lib. 2. cap. 2. dub. 8. absolute docet, Religiosi posse in quodvis opus pium commutare omnia vota, exceptis dictis quinque; & ita concessum esse Benedictinis ab Eugenio IV. & Societati à Paulo III. & Gregorio XIII. hanc concessionem extendisse ad vota jurata ejusdem materiæ, modò commutatio non fiat in præjudicio tertii.

Not. quod, quanvis conveniens sit, ut dispensatio, & commutatio voti fiat in Sacramento Penitentiæ.